

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 392/2012-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. novembra 2012 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka o prijatej sťažnosti spoločnosti L., B., zastúpenej advokátom JUDr. A. S., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 57/2004 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo spoločnosti L. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 57/2004 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 57/2004 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietahov.

3. Spoločnosti L. finančné zadost'učinenie **n e p r i z n á v a .**

4. Okresný súd Bratislava II je **p o v i n n ý** uhradiť spoločnosti L. trovy konania v sume 323,50 € (slovom tristo dvadsaťtri eur a päťdesiat centov) na účet jej právneho zástupcu advokáta JUDr. A. S., Advokátska kancelária, B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 392/2012-8 z 23. augusta 2012 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť spoločnosti L., B. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 57/2004.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplynulo, že sťažovateľka v právnej veci, ktorej predmetom je žaloba o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, je v procesnom postavení žalovanej.

Ústavný súd 10. septembra 2012 vyzval predsedníčku okresného súdu na vyjadrenie k vecnej stránke prijatej sťažnosti a zaslanie relevantného súdneho spisu.

Vyjadrenie okresného súdu bolo ústavnému súdu doručené 5. októbra 2012. V jeho prílohe predsedníčka okresného súdu predložila súdny spis a podrobnú chronológiu úkonov okresného súdu i účastníkov v napadnutom konaní, z ktorej vyplývajú tieto podstatné skutočnosti:

„... 02.03.2004 – bol doručený súdu návrh na určenie neplatnosti kúpnej zmluvy a na vydanie predbežného opatrenia

20.01.2012 - uznesenie, ktorým súd návrh navrhovateľa na nariadenie predbežného opatrenia zamietol

05.03.2012 - návrh na určenie neplatnosti kúpnej zmluvy doručovaný odporcovi na vyjadrenie

18.04.2012 - prikázanie veci zastupujúcemu sudcovi z občianskoprávneho úseku /ust. § 51 ods. 4 písm. a) zákona č. 757/2004 o sudcoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov a predpisov/

24.04.2012 - žiadosť odporcu o predĺženie lehoty na zaslanie vyjadrenia

20.06.2012 - stanovený termín pojednávania na deň 01.08.2012

12.07.2012 - ospravedlnenie navrhovateľa, resp. zástupcu z neúčasti na pojednávaní

24.07.2012 - žiadosť odporcu o odročenie pojednávania

01.08.2012 - odročené na termín 17.09.2012

10.09.2012 - námietka zaujatosti sudcu podaná odporcom

07.09.2012 - žiadosť navrhovateľa, resp. zástupcu o odročenie pojednávania

17.09.2012 - odročené na nový termín 17.10.2012

28.09.2012 - termín pojednávania 17.10.2012 zrušený z dôvodu vznesenej námietky zaujatosti zákonného sudcu a sudcov Okresného súdu Bratislava II zo strany odporcu a z dôvodu predloženia spisu Ústavnému súdu SR.“

K rovnakým skutkovým zisteniam dospel aj ústavný súd preskúmaním zapožičaného spisu okresného súdu.

Predsedička okresného súdu vo svojom vyjadrení uviedla, že „čo sa týka sporu, skutkovo a právne vec nie je zložitá a prekážky postupu súdu zistené neboli. Prieťahy konania zo strany sťažovateľa ani iné okolnosti, ktoré by mali vplyv na prieťahy v konaní zistené neboli. Avšak po oboznámení sa s postupom súdu a plynulosťou konania musím uviesť a zároveň konštatovať zbytočné prieťahy zo strany súdu.“

V závere svojho vyjadrenia predsedníčka okresného súdu vyjadrila súhlas s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

Právny zástupca sa k stanovisku okresného súdu vyjadril podaním doručeným 24. októbra 2012, v ktorom vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 57/2004.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

1. Pokiaľ ide o prvé kritérium, ktoré ústavný súd zohľadňuje pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd vo vzťahu k posudzovanému súdnemu konaniu z obsahu spisu a vyjadrení sťažovateľky a okresného súdu a nimi predložených na vec sa vzťahujúcich listín nezistil žiadnu skutočnosť svedčiacu o právnej či skutkovej zložitosti veci, ktorá by mohla spôsobovať predĺženie namietaného konania.

2. V súvislosti s hodnotením správania sťažovateľky ako účastníčky konania ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka reagovala na výzvy okresného súdu včas a poskytovala okresnému súdu požadovanú súčinnosť.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, ktorým ústavný súd zisťoval, či v namietanom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup samotného okresného súdu. Vychádzajúc

zo spisu sp. zn. 9 C 57/2004 ústavný súd zistil, že okresný súd bol bez ospravedlniteľného dôvodu nečinný v období od doručenia návrhu okresnému súdu 2. marca 2004 do 5. marca 2012, keď návrh žaloby doručil sťažovateľke a vyzval ju, aby sa k žalobe vyjadrila. Napadnuté konanie v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti trvalo viac ako osem rokov a bolo na jeho samom začiatku, keďže nedošlo ani k jednému úspešnému pojednávaniu vo veci (okresný súd dvakrát odročil stanovený termín pojednávania, 1. augusta 2012 a 17. septembra 2012 a raz zrušil stanovený termín pojednávania 17. októbra 2012).

Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že ničím neodôvodnenou nečinnosťou okresného súdu došlo v namietanom konaní k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

Pretože ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a namietané konanie v čase rozhodovania ústavného súdu pred okresným súdom nebolo meritórne skončené, prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku nálezu).

III.

V zmysle čl. 127 ods. 3 ústavy a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva alebo slobody boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Z citovaného textu ústavy vyplýva, že toto zadosťučinenie sa môže, ale nemusí priznať. Ústavný súd je toho názoru, že takéto zadosťučinenie je namieste tam, kde nie je možné dosiahnuť a dovŕšiť ochranu porušeného základného práva iným, ústavne a zákonne upraveným spôsobom (napr. III. ÚS 278/05).

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľka v sťažnosti žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 €, ktoré odôvodnila len tým, že „*nečinnosťou súdu bolo sťažovateľovi odopreté právo na spravodlivé a rýchle konanie bez prieťahov*“.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa ústavný súd riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia nie je prípadná náhrada škody (napr. III. ÚS 237/07, III. ÚS 87/08, III. ÚS 3/2012).

Vychádzajúc z uvedeného, najmä však z dôvodov uvádzaných sťažovateľkou, ktorá svoju žiadosť o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia odôvodnila iba formálne porušením svojho práva, s prihliadnutím na charakter konania a konkrétne okolnosti prípadu ústavný súd považuje samotné rozhodnutie, ktorým vyslovil porušenie označeného práva sťažovateľky v napadnutom konaní a prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov, za dostatočné (mutatis mutandis II. ÚS 225/07, II. ÚS 116/06). Zároveň ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že v takomto type konania imanentnú súčasť ochrany práv sťažovateľov tvorí vyslovenie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa okolností tiež príkaz porušovateľovi, aby konal bez prieťahov (čl. 127 ods. 2 ústavy), čím sa završuje výkon právomoci ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti a tiež napĺňa účel tejto ochrany – odstránenie právnej neistoty sťažovateľov. Na druhej strane fakultatívne rozhodnutie o priznaní finančného zadosťučinenia (čl. 127 ods. 3 ústavy) sa až sekundárne spája s porušením práva a dôvodom jeho priznania je výlučne iba zmiernenie nemajetkovej ujmy sťažovateľa spočívajúcej z psychickej traumy spôsobenej bezdôvodnou a dlhšie trvajúcou právnou neistotou, ktorej bol vystavený postupom porušovateľa, ktorý rozhoduje v jeho veci. V danom prípade objektívne plynúci čas od začatia konania

nekorešponduje so subjektívnou stránkou, t. j. stavom právnej neistoty na strane sťažovateľky, pretože aj podľa jej tvrdenia o prebiehajúcom konaní sa prvýkrát dozvedela až po 5. marci 2012 a do tohto momentu sa teda evidentne nemohla nachádzať v stave právnej neistoty. Z uvedených dôvodov ústavný súd sťažovateľke finančné zadost'učinenie nepriznal (bod 3 výroku nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľky si uplatnil trovy konania, ktoré vyčíslil v celkovej sume 452,54 €.

Ústavný súd priznal sťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2011 v sume 763 €. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2012 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti) po 127,16 €. Za úkon – podanie, v ktorom právny zástupca sťažovateľky vyjadril len súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci, ústavný súd náhradu trov nepriznal. Ďalej má právny zástupca sťažovateľky aj nárok na náhradu režijného paušálu 7,63 € za jeden úkon podľa vyhlášky. Právny zástupca je zároveň platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto sa odmena a náhrady zvyšujú podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty. Náhrada trov konania, ktorú ústavný súd priznal sťažovateľke, spolu takto predstavuje sumu 323,50 €.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. novembra 2012